Speeltuin de Piramide

Adviesnotitie herinrichting

Juli 2024

Gemeente Amsterdam

Speelplan

i Inhoudsopgave

Inleiding	02
De Buitenspelers	03
De ruimtelijke opties	05
Beleid	10
Bewoners	11
Geluid	12
Advies toekomst de Piramide	13

c Colofon

Titel	Adviesrapport speeltuin de Piramide
Opdrachtgever	Gemeente Amsterdam
Tekst & onderzoek:	Speelplan
Datum	Juli 2024

0 Inleiding

De speel- en sportplek aan de Haarlemmer Houttuinen, beter bekend als Speeltuin de Piramide, is toe aan een herinrichting. Hierbij gaat het niet om het vervangen van losse speeltoestellen en de bijbehorende valondergrond, maar om de complete herinrichting van het plein, inclusief het kenmerkende buurtgebouw in de vorm van een piramide en de grote voetbalkooi, die de afgelopen jaren steeds vaker onderwerp van gesprek is tussen buurtbewoners. Een herinrichting van deze plek en van deze omvang biedt ook de kans om opnieuw na te denken over het gebruik van het plein en om wensen, bezwaren, vragen, zorgen maar ook ideeën uit de buurt of van gebruikers mee te nemen.

Scope en doel

Dit rapport geeft advies met betrekking tot de herinrichting van de speeltuin. Het is geen ontwerp of programma van eisen. Het advies heeft betrekking tot het gebruik van de plek, de toekomstige functie(s) van de speeltuin en daarin met name de rol van de voetbalkooi als twistpunt voor de buurt. Het rapport beschrijft de bevindingen van een onderzoek op vijf thema's en het daaruit voortvloeiende advies voor de toekomst van het plein. De vijf thema's:

- **De Buitenspelers -** onderzoek naar het huidige gebruik van de speeltuin.
- **Ruimtelijk -** onderzoek naar de huidige (ruimtelijke) rol van de de speeltuin in zijn omgeving. Er is gekeken naar vergelijkbare plekken in de omgeving (per functie en doelgroep) om een beeld te krijgen van de alternatieve mogelijkheden om bijvoorbeeld functies of doelgroepen te verplaatsen.
- **Beleidsmatig -** onderzoek naar de beleidsmatige kaders voor behoud van de speeltuin-functies.
- **Bewoners** - onderzoek naar het draagvlak onder bewoners voor behoud van de speeltuin-functies.
- **Geluid -** onderzoek naar de huidige opzet van het plein en de geluids-consequenties daarvan voor omwonenden bij gebruik van het plein.

Per thema zijn de belangrijkste bevindingen en aanbevelingen voor de toekomstige inrichting uitgewerkt. Deze aanbevelingen worden vervolgens vertaald in een gewogen advies voor de toekomst van de plek.

Speeltuin de Piramide

De speeltuin aan de Haarlemmer Houttuinen ontleent zijn naam aan het activiteitencentrum dat eind jaren '80 gerealiseerd werd (samen met het appartementencomplex en de speeltuin zelf). Vanuit de Piramide worden regelmatig activiteiten georganiseerd door o.a. Dock en Sciandri. De speeltuin zelf bestaat uit een grote voetbalkooi (voorheen ook basketbal) met asfalt-ondergrond en een speeldeel jongere kinderen met onder andere een schommel, klimtoestel en veerelementen. De speelplek wordt gezien als buurtplek (combinatie van spel, sport en activiteiten) voor de omliggende buurt (Haarlemmer Houttuinen), maar is ook een belangrijke plek voor buurtjes in de omgeving waar weinig tot geen ingerichte speelplekken zijn. De Piramide wordt bijvoorbeeld ook gebruikt door basisschool de Burght als pauzeruimte. De speeltuin is inmiddels toe aan een herinrichting; de ondergrond is smoezelig, toestellen zijn verouderd en het geheel verdient een stevige opknapbeurt, gelet op het belang van de plek voor zijn omgeving.

1 De Buitenspelers

Om een goed beeld te krijgen van het gebruik van de speeltuin is het plein op meerdere momenten bezocht en zijn meerdere betrokken buitenspelers (met name gericht op de voetbalkooi) benaderd via de mail of telefonisch. De belangrijkste bevindingen per doelgroep:

De speeltuin
De speeltuin met speeltoestellen wordt goed gebruikt en gevonden door kinderen uit de buurt (en omliggende buurten). De speelplek is wel verouderd. Kinderen vinden het stom dat de schommel soms niet gebruikt kan worden. Deze wordt in de avond afgesloten (door een ketting). Tijdens het onderzoek op locatie bleek de schommel soms ook overdag aan de ketting te hangen. De speeltuin is wel leuk, maar de ondergrond is soms erg glad (rubbergiet). De speeltuin is leuk, maar enkele jonge kinderen (9 jaar) geven ook onomwonden aan dat ze er nooit alleen komen spelen, al wonen ze in de straat. Zwervers jagen de kinderen soms uit de speelplek, soms zijn ook buurtbewoners zelf boos als er gespeeld wordt.

De voetbalkooi
De voetbalkooi wordt intensief gebruikt, maar het wisselt wel gedurende het jaar. Zomers komen er ca. 100 mensen langs per week om een balletje te trappen. Leeftijden lopen uiteen van jonge kinderen (7 tot 12 jaar oud) tot volwassen sporters. Veel buitenspelers komen uit de directe omgeving, maar er wordt ook goed gebruik gemaakt van de kooi door inwoners van andere buurten en toeristen. De voetbalkooi bij de Noorderspeeltuin is, met een kwartiertje wandelen, te ver weg, met name voor de jonge kinderen die uit de buurt komen. Andere voetbalkooien (bijvoorbeeld bij het Westerdok, met 7 minuten de helft dichterbij, worden niet of weinig bezocht (te veel drukke wegen over).

De spelers gaan het liefst de hele dag door. Om het overlast te beperken wordt daarom gewerkt met openingstijden (9:00 tot 20:30). Kinderen komen vaak relatief kort voetballen (maximaal een uurtje), volwassenen komen soms (een stuk) langer. Goed voorbeeld: tijdens het onderzoek was een groep van circa 20 Italianen (leeftijden 18-25 jaar) van 11:00 tot 14:00 aan het voetballen op het plein.

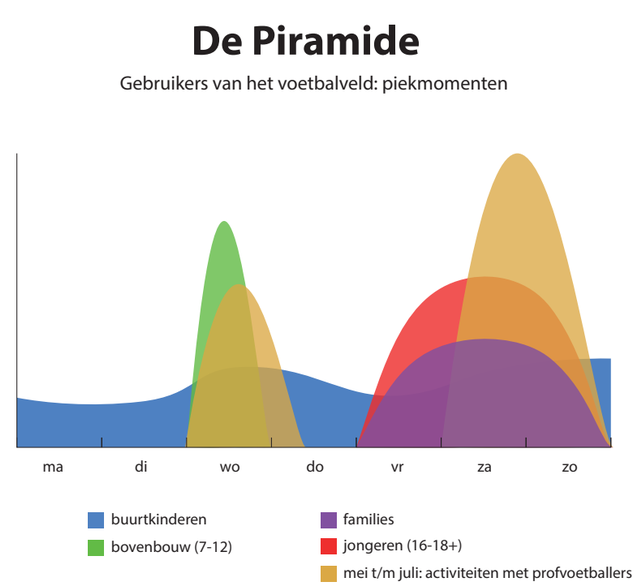
Tijdens het onderzoek is met enkele bewoners rondom het plein gesproken (zie ook “de Bewoners”). Hieruit komt ook naar voren dat de hekken van de voetbalkooi soms onnodig zijn afgesloten (ook binnen de openingstijden). Kinderen klimmen dan wel eens over de hekken, met de nodige risico’s. Soms worden gebruikers van de voetbalkooi ook weggestuurd door handhaving binnen de gestelde tijden (rond 20:00). De voetbalkooi wordt geroemd om het belang voor jongeren en twintigers, maar er is weinig begrip voor deze groep.

! **Belangrijk -** Een belangrijke buitenspeler is Daan Sutorius. Hij komt vaak op het plein en organiseert jaarlijks wedstrijdjes tussen voetballers uit de buurt, maar ook ver daarbuiten. “Zijn” groep gebruikt het plein alleen zomers (buiten het voetbalseizoen om). Deze groep is groot en divers, waarmee de Piramide ook zijn kracht als verbindend plein laat zien. Een geslaagde plek waar sporters, ongeacht kleur, opleiding of achtergond samen komen om een balletje te trappen. De kooi is juist daarom ook zo belangrijk op deze plek omdat het ook letterlijk stadsdelen verbindt.

Vanuit deze serieuze groep gebruikers wordt aangegeven dat overlast vanuit hen meevalt (één klacht in tien jaar tijd) en deze specifieke plek met zijn kenmerkende omvang en asfaltvloer een enorme status en waarde heeft voor de straatvoetbalcultuur. Vanuit Unesco wordt momenteel zelfs gewerkt aan een adviesrapport over het belang van de straatvoetbalcultuur.

Dock en Sciandri
Dock verzorgt het beheer van het Piramide-gebouw. Sciandri organiseert vanuit de Piramide activiteiten op de woensdag- en vrijdagmiddag/-avond. Deze activiteiten worden georganiseerd gedurende het speelseizoen van april t/m oktober en zijn bedoeld voor kinderen van 6 t/m 12 jaar. Op de activteiten komen ca. 15 tot 20 kinderen af. Dit zijn vaak kinderen van de Burght (basisschool) maar ook soms andere kinderen uit de buurt. De locatie is niet altijd ideaal voor kinderen in verband met daklozen en drugsgebruikers die zich soms ophouden op het plein. Dit schrikt zowel de kinderen zelf als hun ouders af om gebruik te maken van de activiteiten.

Er is behoefte vanuit Sciandri om ook voor jongeren activiteiten te organiseren. Deze plek is belangrijk voor jongeren, met name in het weekend. Dit komt onder meer omdat de plek gebruikt wordt door merken en in films/spotjes. Graag wordt daar meer op ingespeeld, dat is nu nog niet het geval. Op basis van het gesprek met Sciandri volgt de volgnede weergave van het gebruik door de week heen:

Belangrijke aanbevelingen vanuit Sciandri:
- Verbeteringen aan de voetbalkooi zijn wenselijk, liefst kunstgras en het stimuleren van meerdere sporten dan alleen voetbal (en tafeltennis). Het is daarom ook jammer dat de baskets weg zijn.
- Belangrijk om op deze plek óók iets voor jongeren te doen (leeftijd 16+).
- Het beheerdershuisje (de nieuwe Piramide) moet goed geplaatst worden op de locatie, zodat er goed zicht is op het (hele) plein.
- Voor gebruikers is het van belang in te zetten op watertappunten en een toilet in het beheergebouw. Dit versterkt ook de inclusiviteit van de plek voor inwoners met een beperking.
- Belangrijk om ook in te zetten op verblijfswaarde voor volwassenen en ouderen.
- De schaduw van bomen is belangrijk, ook voor het nieuwe ontwerp.

1 De Buitenspelers

Basisschool de Burght

Uit een interview met de Burght komt duidelijk naar voren dat de basisschool (op ca. 400 meter afstand gelegen) goed gebruik maakt van de speelplek en daarop in het bijzonder, de voetbalkooi. De bovenbouw (groepen 7 en 8) gebruiken het plein om te pauzeren, na de zomervakantie wil de school het plein vaker gebruiken, ook voor de gewenste buitengym. Een goed alternatief voor de Piramide is er voor de school niet. De eigen buitenruimte is alleen geschikt voor de klassen 1 t/m 4, de Herenmarkt is te klein om naast groep 5 en 6 ook de oudste kinderen te herbergen.

Aanbevelingen vanuit gebruikersonderzoek

Vanuit de gevoerde gesprekken met buitenspelers is de speeltuin een belangrijke plek voor de buurt (speeltuin én voetbalkooi), maar ook voor de straatvoetbalcultuur (voetbalkooi). Hierbij gaat het niet alleen om de omvang van de kooi (goed om 5 tegen 5 te spelen), maar ook om de ondergrond (asfalt). De aanwezigheid van Dock en Sciandri zorgen voor meerwaarde van de speelplek. Niet alleen omdat er activiteiten worden georganiseerd, maar ook omdat het bijvoorbeeld de mogelijkheid geeft om naar de wc te gaan en er, op bepaalde tijden, iemand aanwezig is. De volgende aanbevelingen zijn van belang, vanuit het gebruikersonderzoek:

Voor de buitenspelers tot 12 jaar (speeltuin + voetbalkooi):

- Behoud van huidige omvang speeltuin (geen verkleining)
- Zorg voor voldoende (sociale) veiligheid door een goede plaatsing beheergebouw Dock.
- Blijf activiteiten organiseren.
- Versterken diversiteit in het aanbod (meerdere sporten mogelijk maken).
- Behoud het sportaanbod, maar kijk naar mogelijkheden om dit aanbod diverser te maken.
- Zorg voor (behoud van) een watertappunt, toiletten en voldoende schaduwplekken om de verblijfswaarde hoog te houden.
- Zorg voor aantrekkelijke voorzieningen voor (groot)ouders, zodat het aantrekkelijker wordt om als ouders mee te gaan naar de speeltuin.
- Behoud voetbalkooi in huidige vorm niet noodzakelijk (omvang, asfalt). De huidige afmetingen van de doelen (zaalvoetbalformaat) wel fijn (Noorderspeeltuin bijvoorbeeld alleen minidoeltjes).
- Betrek basisschool de Burght bij de herinrichtingsplannen en houd rekening met de wens grotere groepen gebruikers op hetzelfde moment (duurzame inrichting, geschikt voor intensieve bespeling).

Voor de buitenspelers van 12 tot 18 jaar (voetbalkooi):

- Belangrijk om te blijven voorzien in een aanbod voor jongeren. Hier ook mogelijkheid vanuit Sciandri om activiteiten te organiseren voor deze doelgroep.
- Sportaanbod diverser maken, bijvoorbeeld door terugkeer basketbal of introductie van sporten als freerun/calisthenics.
- Behoud van de voetbalkooi is wenselijk, gelijke afmetingen niet noodzakelijk. Kleinere kooien kunnen doelgroep ook bedienen. Qua straatvoetbal ondergrond en afmetingen doeltjes behouden.

Voor de buitenspelers vanaf 18 jaar (voetbalkooi):

- Behouden voetbalkooi in huidige afmetingen, ondergrond en afmetingen doeltjes. Belangrijk voor straatvoetbalcultuur. Kunstgras geen optie vanuit straatvoetballers.
- De stad is er ook voor twintigers en dertigers die buiten willen samenkomen en sporten. Met niet terug laten keren voetbalkooi in huidige vorm wordt belangrijke plek ontnomen voor deze groep.

Belangrijke algemene aanbeveling

- Andere kooien en voetbalplekken (ook de meest recent ingerichte plekken) zijn vaak minder sterk ingericht dan ze waren en/of voldoen niet aan de wensen/behoeftes van de sporters. Bijvooorbeeld Noorderspeeltuin (“te kleine doeltjes”), Oosterspeeltuin (“kun je niks mee”) of Funenpark.
- Breder onderzoek naar de (waarde van) de straatvoetbalcultuur lijkt nodig. Naast een ruimtelijke analyse is het daarin relevant te kijken naar de culturele waarde en de rol van de Piramide daarin.

2 De ruimtelijke opties

Belangrijk voor de toekomst van de Piramide-speetuin is de rol die de plek nu al vervult in Amsterdam en de mogelijke opties om deze rol elders in de stad onder te brengen. In de ruimtelijke analyse is zodoende gekeken naar de verschillende mogelijkheden in de omgeving van de speeltuin.

De speeltuin

Tijdens een breder onderzoek naar speelruimte in Amsterdam Centrum (voorjaar 2024) is elke buurt en formele speelplek in het centrum van Amsterdam in beeld gebracht. Gekeken is naar de mogelijkheden om op straat of in het groen te spelen (vrij spel) en de rol van formele speelplekken (in beheer van de gemeente) in het speelgedrag van kinderen. Hiervoor is onder andere gewandeld met kinderen van basisscholen (in dit gebied bijvoorbeeld met kinderen van de Burght). Tijdens het onderzoek is gekeken naar barrières (drukke wegen, grenzen voor bewegingsvrijheid kinderen), variatie in het aanbod, verschillende leeftijdsgroepen, de aantrekkelijkheid van een speelplek (verblijfswaarde, staat van het onderhoud, beschutting, toegankelijkheid) en bijvoorbeeld het activiteitenaanbod op de grotere plekken. Op basis van dit onderzoek zijn aanbevelingen gedaan voor de verbetering van het aan aanbod.

Vanuit het speelruimte-onderzoek komt naar voren dat de speeltuin van de Piramide erg belangrijk is als buurtspeelplek in het huidige aanbod, met name voor kinderen tot 12 jaar. Hierdonder is ter illusttratie een van de conclusie-pagina's opgenomen uit het onderzoeksrapport. Het gebied (of de speelbuurt) rondom de Piramide is lichtgroen gekleurd, hetgeen staat voor een speelbuurt met (in dit geval) een buurtplek die in matige staat verkeerd. Geadviseerd wordt de plek op te knappen, als belangrijke plek voor omliggende speelbuurten. Met name in ten zuiden van de Haarlemmer Houttuinen (o.a. Westelijke Grachten en de Nieuwezijdse Voorburgwal) mist een formeel speelaanbod (geen speelplekken). Hoewel hier ook weinig kinderen wonen, is er wel vraag naar speelruimte. De speelplek aan de Herenmarkt is een prima speelplek, maar qua oppervlak (ca. 2x kleiner) geen volwaardig alternatief.

Voor kinderen tot 12 jaar is het daarom belangrijk dat de speelplek bij de Piramide behouden blijft als buurtspeelplek, hetgeen impliceert dat er een combinatie is van spelen en sporten, de plek toegankelijk is voor inwoners met een beperking en inzet op een hoge verblijfswaarde. Het is een grote meerwaarde als op de speelplek ook activiteiten georganiseerd worden.

2

De ruimtelijke opties

De voetbalkooi

In het kader van dit adviesrapport is ook specifiek gekeken naar de ruimtelijke context van de voetbalkooi. Centraal staat daarbij de vraag; is het noodzakelijk dat de voetbalkooi terugkomt bij een herinrichting van het plein? Waar liggen alternatieven voor de voetbalkooi en hoe volwaardig zijn deze? Er is hierbij naar bestaande voetbalplekken én mogelijk nieuwe opties gekeken.

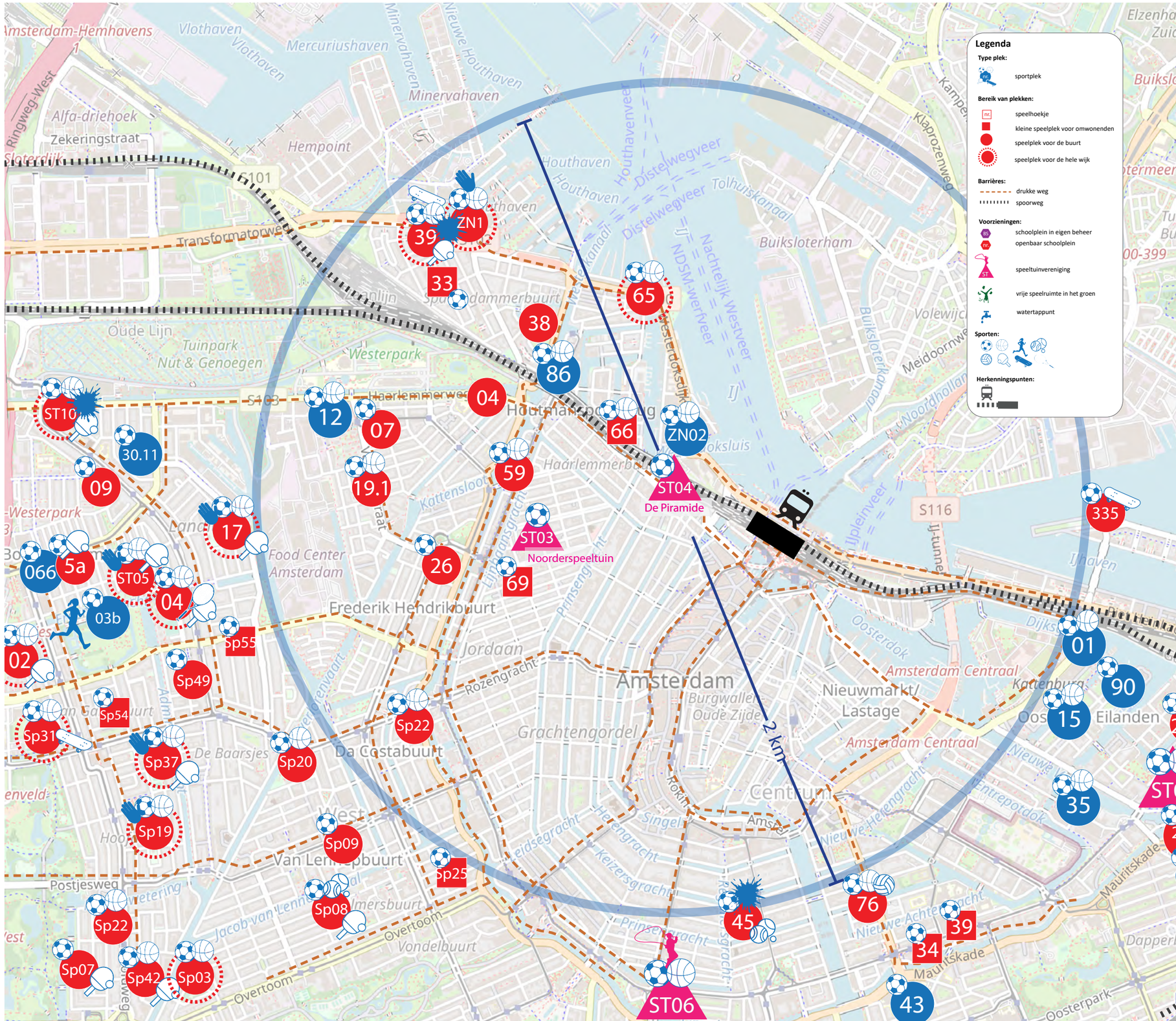
Bij deze inventarisatie is, in een gebied binnen 2.000 meter vanaf de Piramide, gekeken naar verschillende plekken waar gevoetbald kan worden. Normaliter wordt voor de doelgroep 12+ een actieradius van 1.000 meter gehanteerd, het is zodoende ook wenselijk dat er binnen een cirkel van 2.000 meter meerdere goede sportplekken aanwezig zijn. De geïnventariseerde plekken zijn veelal buurtplekken waar zowel sport als spelen wordt aangeboden (gelijk aan de Piramide). Op veel van de plekken wordt voetbal daarnaast gecombineerd met andere sporten. Denk hierbij aan basketbal, volleybal, tafeltennis, tennis en jeu de boules.

Binnen het aanbod bestaande voetbalplekken zien we verschillende varianten. Zo vind je op de (combinatie) speelplekken vaak een speelveld van 25 bij 15 meter. Dit formaat speelveld is goed bespeelbaar voor een leeftijdscategorie van 8-12 jaar.

Zeldzamer zijn de speelvelden/ voetbalkooien van minstens 35 bij 20 meter omvang. Cruyfcourts, maar ook het plein bij de Piramide zijn hier een goed voorbeeld van. Dit formaat bedient een brede leeftijdscategorie (jong en oud vanaf 12 jaar) en zorgen vaak voor extra ontmoeting/verbinding in de buurt.

Deze eerste kaarten tonen alleen de bestaande plekken en behandelt nog niet de vraag of deze qua capaciteit (mogelijk staan deze plekken al enorm onder druk qua gebruik) ook daadwerkelijk als alternatief kunnen fungeren voor de plek bij de Piramide.

In de speelruimtekaart hiernaast zijn alle speelplekken ▶ opgenomen die in beheer zijn van de gemeente (rood en blauwe stippen) in het stadsdeel Centrum en West.

2 De ruimtelijke opties (deel 1)

Binnen 2.000 meter zijn er 9 voetbalplekken (incl. de Piramide zelf) met een midddelgroot tot groot veld of plein. Het veld bij de Piramide (35 bij 20 = 700 m²) is het grootst. In de directe omgeving komen alleen het Zaandammerplein en de Waterkeringweg (30 bij 20 = 600 m²) in de buurt.De overige kooien meten max. 20 bij 15 meter (300 m²) en zijn daarmee minstens 2x kleiner dan de kooi bij de Piramide.

Legenda

Type plek:
- sportplek

Bereik van plekken:
- speelhoekje
- kleine speelplek voor omwonenden
- speelplek voor de buurt
- speelplek voor de hele wijk

Barrières:
- drukke weg
- spoorweg

Voorzieningen:
- schoolplein in eigen beheer
- openbaar schoolplein
- speeltuinvereniging
- vrije speelruimte in het groen
- watertappunt

Sporten:

Herkenningspunten:

Waterkeringweg 2 GWL Noord 12
30-20m kunstgras hek middel doel

Westerdoksplein ZN02
20-10m kooi + grote doelen

Zaandammerplein 39
30-20m geen hek middel + groot doel

Eerste Marnixplantsoen 2 59
20-15m asfalt + muurtje + basketbal-combi

De Piramide ST04
35-20m asfalt + hekwerk + middel doelen

Barentzplein 65
20-10m asfalt+ kooi + basketbal-combi

Schiemanstraat 3 86
20-10m tegels + hek + grote doelen basket

Noorderspeeltuin ST03
20-15m asfalt + city box + kleine doelen

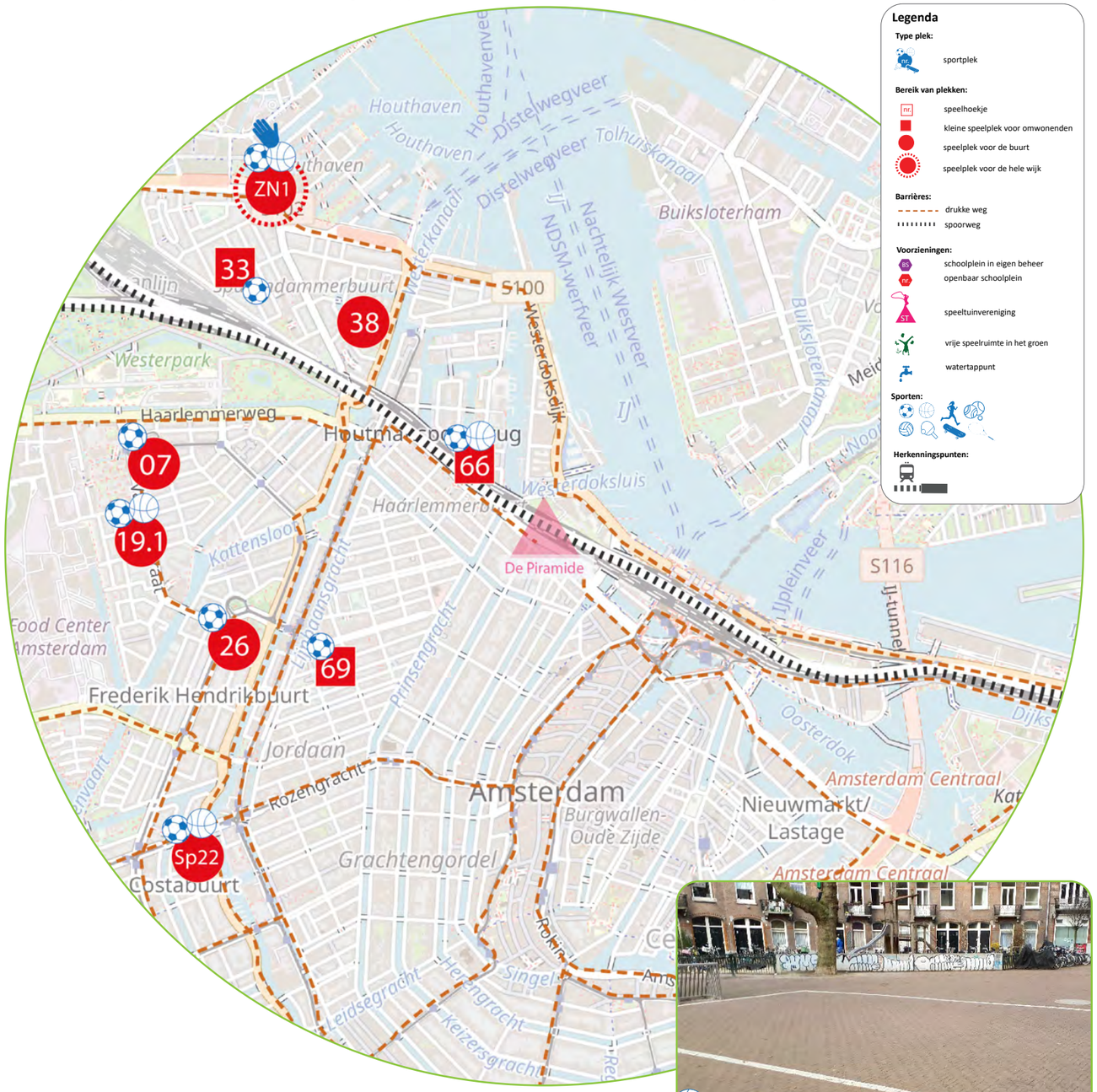

Van Beuningenstraat 04
20-10m asfalt- kooi + grote doelen

2 De ruimtelijke opties (deel 2)

Naast de 8 redelijke alternatieven (qua omvang en uitstraling) zijn er in de omgeving van de Piramide nog 9 andere opties te vinden. Deze zijn echter ofwel veel kleiner, hebben minidoeltjes en/of zijn dusdanig anders qua inrichting. Dit zijn prima plekken voor een jongere doelgroep (tot 12 jaar). Van deze opties is echter alleen de voetbalplek op het Jonkerplein (#66) binenn redelijke afstand voor deze doelgroep (binnen 500 meter). De rest is in principe geen relevant alternatief.

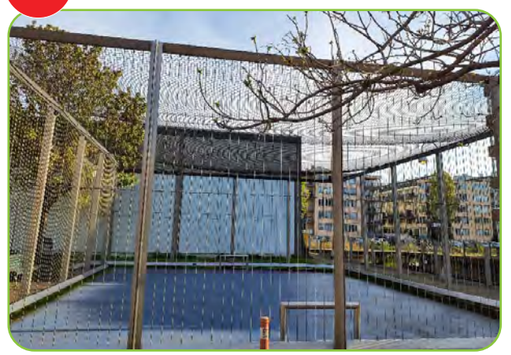

Da Costaplein
10-5m klinkers + kleine doelen
Sp22

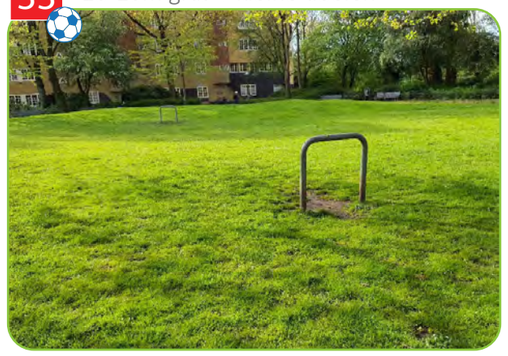
Hendrik Jonkerplein
66
15-10 ovale kooi met 3 doelen

Westzaanstraat 51
38
15-10m asfalt + kooi net-dak + kleine doelen

Spaarndammerplantsoen 110
33
10-10m gras + kleine doelen

Sandvikweg
ZN1
20-15m kunstgras met muurtje + combidoel

Cliffordstraat 49
07
20-10m asfalt met hekwerk zonder doelen

van Beuningenplein t/o 166
19.1
25-10m asfalt met 4 kleine doelen

van Oldenbarneveldtplein 17
26
10-5m betontegel met kleine doelen

Tuinstraat 155
69
15-10m klinkers met hekwerk +kleine doelen

2 De ruimtelijke opties

Alternatieve plekken voor de voetbalkooi

In het onderzoek is slechts beperkt gekeken naar compleet nieuwe plekken. Uit gesprekken met sporters op het Marnixplantsoen (interessante optie in nabije omgeving) blijkt dat het groen daar waardevol is voor hondenbezitters, ze zien een (grote) voetbalkooi dan ook niet snel gebeuren. Dit wordt ook onderstreept door gesprekken met diverse makelaars in Centrum. Op plekken waar nu nog geen sportplek is, wordt verwacht dat er vooral veel weerstand is tegen de realisatie van een voetbalkooi uit angst voor overlast. Een nieuwe plek lijkt daarom realistisch in een omgeving met weinig omwonenden.

Vanuit de stadsdeelcommissie werd op de bijeenkomst op 11 juni geopperd om wellicht op de IJ-boulevard achter het Centraal Station een voetbalkooi te realiseren. Samen met de optie om in het IJ of in het water vóór het Centraal Station een nieuwe sportplek te realiseren is dit een ambitieuze maar ook interessante optie. De volgende argumenten pleiten voor deze realisatie:

- Een nieuwe kooi neemt de noodzaak van behoud van de kooi op de Piramide-locatie weg. Daarmee ontstaat ook ruimte op die plek om een andere (mogelijk meer gewenste) invulling aan die locatie te geven en/of het speel- en sportaanbod te verruimen.
- De plekken rondom het CS bieden exposure. Ze zijn goed in zicht waardoor het straatvoetbal ook zichtbaar wordt gemaakt als belangrijk onderdeel van de straat(sport)cultuur in Amsterdam.
- Er zijn geen direct omwonenden die overlast ervaren door gebruik van de kooi of sportplek. Hiermee is het ook niet noodzakelijk om een beperking qua tijd toe te passen.
- De plekken zijn goed bereikbaar met het OV voor sporters die van ver(der) moeten komen. Zowel uit andere stadsdelen als van buiten Amsterdam.
- Een plek rondom het CS biedt een uitdagend alternatief op loopafstand van de Piramide. Daarmee is het ook als sportplek voor de buurt een goede optie en versterkt deze nieuwe plek het aanbod op buurt- en stadsdeelniveau.
- Een nieuwe kooi of sportplek kan worden ingericht naar wens van de gebruikers, met daarbij ook de toevoeging van innovatieve elementen (licht/geluid).

Andere opties voor een volledig nieuwe plek zijn:
- Appeltjesmarkt: minder exposure/minder coole plek, wel relatief weinig direct omwonenden.
- Eerste Marnixplantsoen: weinig draagvlak buurt verwacht
- In of rondom het Westerpark: beperkte haalbaarheid verwacht.

Aanbevelingen vanuit ruimtelijk onderzoek

De speeltuin is als buurtplek van belang. Voor zowel de directe omgeving maar ook omliggende (speel) buurten waar het aanbod in de meeste gevallen minder is. Het is daarom belangrijk dat de plek ook als buurtplek blijft fungeren.

Qua voetbal is er binnen 2.000 meter geen voetbalkooi te vinden van vergelijkbare omvang. Hierbij is wel alleen gekeken naar de stadsdelen Centrum en West. In Noord ligt, binnen 2.000 meter een Cruyff-court van vergelijkbare omvang. Gelet op de fysieke barrière van het IJ wordt deze echter niet als realistisch alternatief gezien.

Kleinere kooien en daarmee oplossingen voor een deel van de doelgroepen van de Piramide-voetbalkooi zijn wel aanwezig. Met name voor jongere doelgroepen (tot 12 jaar en van 12 tot 16 jaar) zijn er meerdere opties binnen een redelijke afstand. Kinderen tot 12 jaar worden daarnaast beperkt door barrières, waardoor een kooi als op Westerdok, voor hun niet een reële optie is. Ook lijken andere voetbalkooien minder populair (bijv. te kleine doelen in de Noorderspeeltuin, aldus gebruikers ter plekke).

Aanbevelingen:
- Vanuit ruimtelijk onderzoek is het vooral belangrijk in te blijven zetten op een buurtspeelplek met een combinatie van spelen en sporten voor een brede doelgroep (jong én oud).
- Blijf inzetten op een sportvoorziening voor jongeren, deze plekken zijn schaars in Amsterdam, met name in het Centrum.
- De makkelijkste optie (ruimtelijk gezien): Behoud de voetbalkooi in deze omvang. Een dergelijke voorziening is, in de stadsdelen Centrum en West niet beschikbaar binnen 2.000 meter.
- Als behoud niet mogelijk is, investeer dan in een nieuwe voorziening van vergelijkbare omvang. Haalbaar lijkt de optie om te investeren op bestaande speel- en sportplekken (verbeteren bestaande aanbod). Hierbij is wél vervolgonderzoek noodzakelijk m.b.t. de huidige belasting op deze plekken (bijv. het Zaandammerplein).
- De beste optie lijkt de investering in een compleet nieuwe plek (daadwerkelijke verbetering van het aanbod) op de IJ-boulevard of Appeltjesmarkt (of nader aan te dragen locatie). Hierbij is vervolgonderzoek noodzakelijk naar de haalbaarheid en het draagvlak in de omgeving. Het is belangrijk om hierbij de scope van het onderzoek breder te trekken (hele stad) en daarbij intensief op te trekken met vertegenwoordigers van de straatvoetbalgemeenteschap.
- In een vergelijkbaar vervolgonderzoek is het zinvol om ook de functionele waarde van de overige (kleinere) voetbalkooien mee te nemen (zoals bij Westerdok). Deze lijken fors minder populair.
- Een compromis-oplossing op de Piramide-locatie (kleinere kooi of kleinere doelen) is weinig zinvol voor de doelgroep 12+. Nog los van de gebruikswaarde, zijn voor deze doelgroep meerdere alternatieven aanwezig in de omgeving (en bereikbaar). De Piramide-voetbalkooi is juist populair vanwege de inrichting (omvang, doelen). Wel kan een kleinere sportplek voorzien in de behoefte van kinderen tot 12 jaar. Voor hen zijn, in de directe omgeving van de Piramide minder goede alternatieven voorhanden.

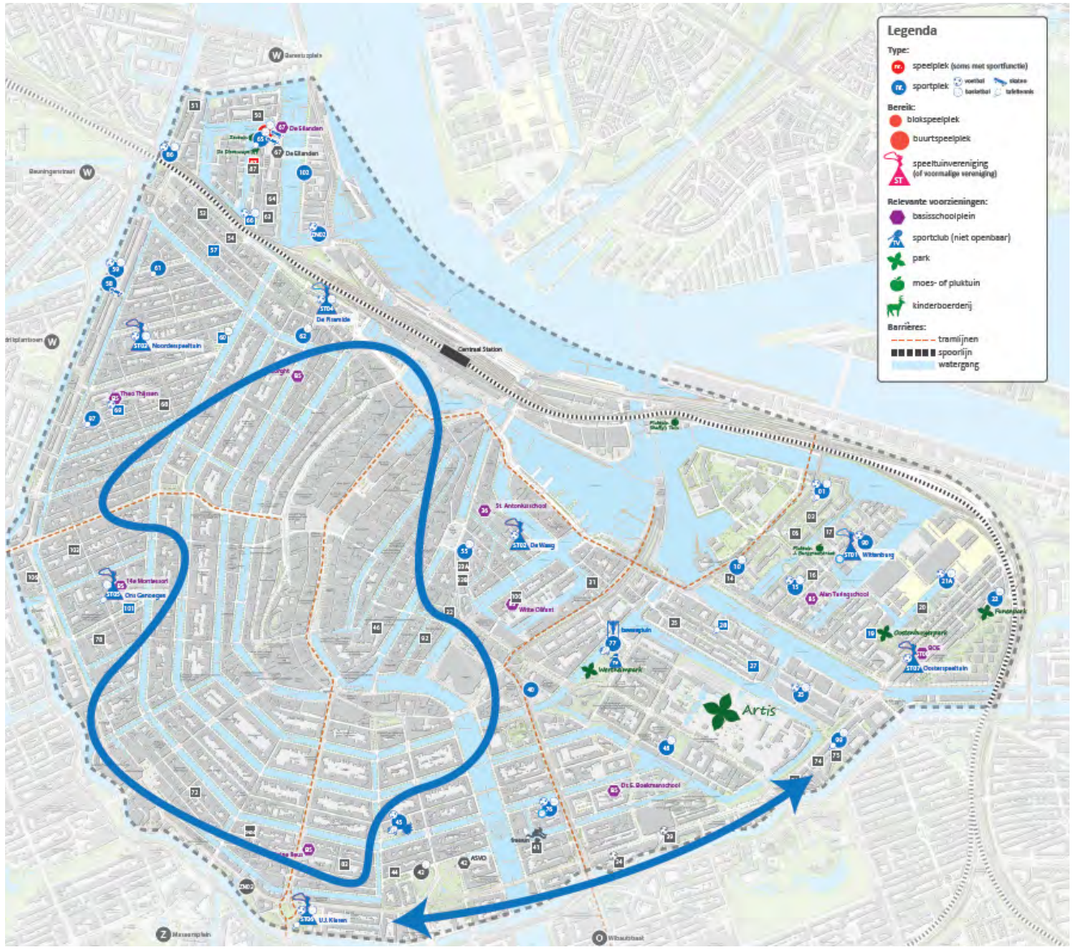
3 Beleid

Beleidsmatige kaders of randvoorwaarden voor de herinrichting van de speeltuin de Piramide zijn verkend door gesprekken met beleidsmedewerkers van de gemeente (o.a. Sport & Bos en van stadsdeel Centrum). Tevens is hierbij eveneens gekeken naar het bredere onderzoek naar speelruimte in de diverse stadsdelen.

Beleidskaders

Er zijn geen harde kaders of randvoorwaarden voor de inrichting of minimale vierkante meters voor een speelplek. Zodoende zijn er ook geen harde argumenten voor het behoud van deze specifieke voetbalkooi (in omvang of materialisatie). Wel geldt het advies om bestaande oppervlaktes aan speel- en sportruimte te behouden bij herinrichting. Vanuit verschillende beleidsdomeinen wordt wél gepleit voor het versterken van het sportaanbod en het belang van goede speel- en sportruimte als basis voor gezonde leefstijlontwikkeling en preventie.

▼ Analysekaart van het aanbod voor de 10+ doelgroep in Amsterdam Centrum

Onderzoek speelruimte Amsterdam

Vanuit de verschillende onderzoeken naar speelruimte in Amsterdam worden wel afstanden en afmetingen gehanteerd (al zijn deze niet vastgelegd als verplichte kaders). Hierbij wordt gesproken over buurtplekken (in sommige stadsdelen “wijktotems”) als basis voor een goed speelaanbod. Hiervoor wordt gepleit voor een minimale afmeting van 3.000 m^2 en met een actieradius van 400 tot 500 meter. De speel- en sportplek bij de Piramide wordt gezien als een buurtplek, niet alleen voor eigen omgeving, maar ook voor omliggende speelbuurten waar geen speel- en sportplek mogelijk is (zie ook ruimtelijke analyse). De plek meet ca. 2.500 m^2 en is dus zodoende al aan de krappe kant. Vanuit dit onderzoek is het daarom evident dat de plek in ieder geval niet kleiner kan worden. Als buurtplek is een combinatie van spelen en sporten voor een brede doelgroep (jong én oud) het uitgangspunt.

In het onderzoek naar spelen in het Centrum van Amsterdam is ook specifiek gekeken naar het aanbod voor kinderen ouder dan 10 jaar (zie ook kaartje linksonder). Hieruit blijkt een groot gat in het aanbod voor de oudere jeugd in het centrum van Amsterdam. Hoewel (zie ook ruimtelijke analyse) er verschillende alternatieve locaties zijn, wordt daarom gepleit voor het behoud van de jongerenfunctie op een plek als de Piramide. Er worden vanuit het onderzoek geen uitgangspunten gegeven over de vormgeving van deze jongerenfunctie.

Inrichtingseisen beheer

Qua inrichting van speelplekken zijn er wél uitgangspunten qua materialen. Deze zijn vooral gebasseerd op wensen vanuit beheer. Hierbij moet bijvoorbeeld gedacht worden aan de voorkeur voor vaste ondergronden (gietrubber, kunstgras) boven losse ondergronden (zand, houtsnippers). Voor trapvelden wordt in de regel geen natuurlijk gras gebruikt (zeker niet op plekken als de Piramide) en bij voetbalkooien met een verhoogd risico op geluidsoverlast (hier van toepassing) wordt bij voorkeur gewerkt met geluidsarme staalkabels (van IJslander) als afscherming en vaste doelen in plaats van hekwerken van dubbelstaafmat. Bij een herinrichting van de speelplek dient hier rekening mee gehouden te worden.

Aanbevelingen vanuit beleidsonderzoek

- Vanuit het onderzoek naar speelruimte en de beleidsambities vanuit de gemeente op gebied van gezonde leefstijlontwikkeling, preventie en jeugdbeleid is het belangrijk om de speelplek bij de Piramide in vierkante meters te behouden (niet verkleinen).
- Voor het behoud van de voetbalkooi in de huidige vorm (omvang) zijn geen harde kaders of argumenten. Wel wordt aanbevolen de plek geschikt te houden voor ook de jongeren-doelgroep (12-20 jaar), in lijn met de aanbevelingen vanuit het gebruikersonderzoek (zie de Buitenspelers).
- De inrichting van de speel- en sportplek bij de Piramide biedt ook kansen om het sportaanbod te verbreden (meer variatie in sportvormen). Hiermee kan een bredere doelgroep worden aangetrokken, die nu niet komt sporten bij de voetbalkooi.

4 Bewoners

Het bewonersonderzoek heeft betrekking op de omwonenden van het plein (de buurt komt grotendeels ook al aan bod in het gebruikersonderzoek (zie de Buitenspelers). Met bewoners is en wordt in gesprek gegaan tijdens georganiseerde bijeenkomsten.

De Groene Oase en Niet Met De Deuren Slaan

Deze twee georganiseerde groepen bewoners pleiten voor een transformatie van het plein. Hiervoor is een alternatief plan ontwikkeld ("de Groene Oase"). In de hiervoor in het leven geroepen website wordt de visie van dit plan omschreven als "*Onze droom is een groene oase, waar bewoners en bezoekers in een veilige en aantrekkelijke omgeving kunnen spelen, ontmoeten en ontspannen.*" Hierbij spreken ze de voorkeur uit voor een inrichting die bijdraagt aan rust, groen en ontmoeting. Er mag absoluut in gespeeld worden, maar bij voorkeur niet met (felgekleurde) speeltoestellen en ook zonder voetbalkooi met hoge hekwerken. Er wordt een duidelijk pleidooi gedaan op een inrichting die bijdraagt aan de behoefte naar rust, veiligheid en schoonheid.

Tegengeluid

Hoewel een deel van de bewoners zich schaart achter het initiatief "de Groene Oase" zijn er ook tegengeluiden te horen onder bewoners. Tijdens bezoeken aan het plein zijn eveneens omwonenden gesproken die juist pleiten vóór het behoud van de voetbalkooi en aangeven juist de levendigheid van de plek en spelende kinderen te waarderen. Door spelende kinderen wordt daarnaast aangegeven dat soms ook juist de bewoners zorgen dat de plek niet leuk is door snel boos te worden en te schreeuwen. Voorstanders van de voetbalkooi en de speelplek met juist een meer stedelijke inrichting zijn minder goed georganiseerd, hetgeen ook te verwachten is bij een gewenst behoud van de status quo. Het is onduidelijk hoe beide groepen zich tot elkaar verhouden in omvang.

Aanbevelingen vanuit het bewonersonderzoek

Het is niet duidelijk hoe de bewonersgroepen voor en tegen het plan van de Groene Oase zich tot elkaar verhouden. Het bewonersonderzoek is ook nog lopende. Er zijn dan ook nog geen eenduidige aanbevelingen te doen anders dan:

- Het is belangrijk om, op bestuurlijk niveau, te bepalen voor wie het plein is. Als buurtplek is de speeltuin immers ook van belang voor de buurt en zelfs omliggende speelbuurten. Echter, de direct omwonenden ervaren dagelijks ook de nadelen (en deels dus voordelen) van het gebruik ervan. Een uitspraak hierover kan bijdragen aan het vinden van een oplossing voor de ervaren overlast.
- Vervolgonderzoek kan uitwijzen hoe groot het draagvlak onder omwonenden is voor de plannen van de Groene Oase. Omdat het ook als splijtzwam kan fungeren, is het raadzaam om hier geen directe consequenties aan te verbinden en wellicht zelfs te anonimiseren.
- Met betrekking tot de inrichting van de speelplek wordt met klem aanbevolen ook apart met de kinderen (uit de buurt) om tafel te gaan om hun wensen en ideeën te bespreken voor de herinrichting van het plein. Als belangrijke gebruiker én bewoner is het belangrijk hun stem ook serieus te nemen.
- Veel ergernis vanuit de bewoners projecteert zich op zaken buiten het gebruik van de speeltuin om (staat van het onderhoud, drugsgebruikers, fietstaxi's, buitenslapers). Betere handhaving of een vorm van dagelijks beheer kan hierin een constructieve rol spelen. Niet alleen kan overlast tijdig gesignaleerd of zelfs tegengegaan worden, een speeltuinbeheerder kan ook als filter of bemiddelaar fungeren tussen gebruikers van de speeltuin en de omwonenden.

5 Geluid

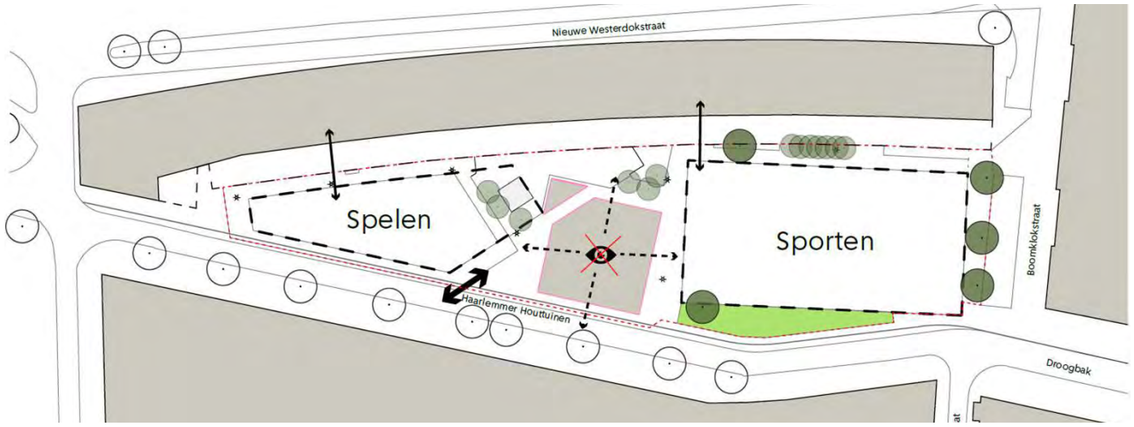
Omdat omwonenden aangeven overlast te ervaren van het gebruik van de voetbalkooi is in mei onderzoek uitgevoerd naar de geluidsituatie op de speelplek. Dit onderzoek is uitgevoerd door Auditum. Een korte samenvatting is opgenomen in deze adviesnotitie:

Huidige situatie (deels vanuit het onderzoeksrapport van Auditum)
In de huidige situatie wordt het terrein gekenmerkt door veel harde bodemoppervlakken en weinig akoestische afschermingen. Dit zorgt ervoor dat bij pulsresponsiemetingen het gebied feitelijk functioneert als een grote zaal zonder plafond: bij het produceren van geluid op het terrein zijn reflecties vanuit alle richtingen meet- en hoorbaar. Mede door de (deels gekromde) gevellijnen worden geluiden ook over grotere afstanden gereflecteerd. Daarnaast vinden ook veel reflecties plaats via de gevels van de Droogbak. Alle meervoudige reflecties versterken elkaar, wat ook meteen hoorbaar is in de vorm van 'galm'. Daarmee is de akoestische situatie in dit gebied geheel anders dan een gangbare vrije veldsituatie.

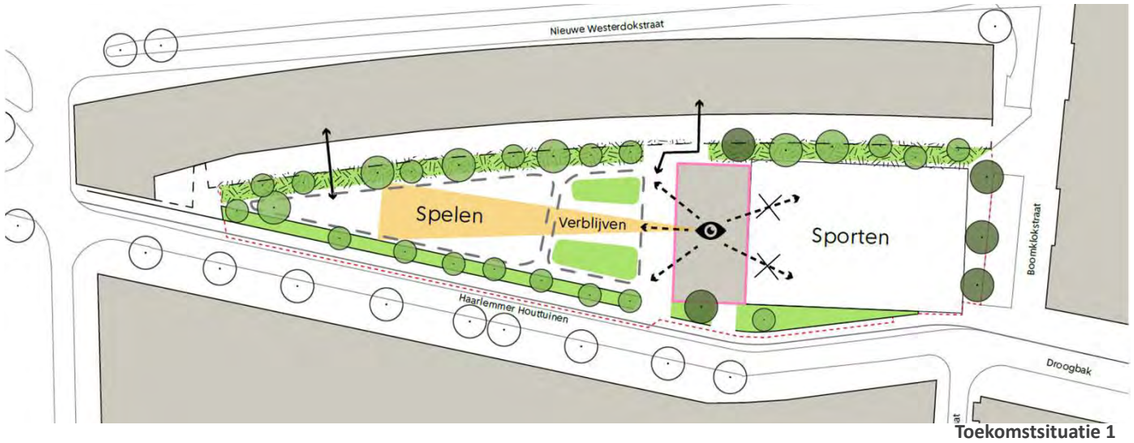
Vanuit het uitgevoerde onderzoek blijkt het gebruik van de huidige voetbalkooi (en materialisatie) te zorgen voor een hoog piekniveau van 101 dB(A) op de gevel van de dichtsbij gelegen woningen. Er zijn echter geen juridische geluidsnormen voor spelende kinderen, sporters of voetbalkooien. Wel wordt geconcludeerd dat dit piekniveau hoger ligt dat de algemeen aanvaarde norm van 70 (dag) en 65 (avond) dB(A) voor industrie en verkeer.

Aanbevelingen vanuit het geluidsonderzoek
De huidige stedenbouwkundige opzet van met name het appartementencomlex fungeert nu als een klankkast. Hierdoor is er sprake van een hoog basisniveau qua geluidsbelasting door verkeer op en rondom het plein. De geluidsbelasting wordt verslechterd door gebruik van de voetbalkooi (hoge piekbelasting). Er wordt zodoende sterk aanbevolen geluidsbeperkende maatregelen te nemen. Een serie mogelijke aanbevelingen vanuit het geluidsonderzoek:

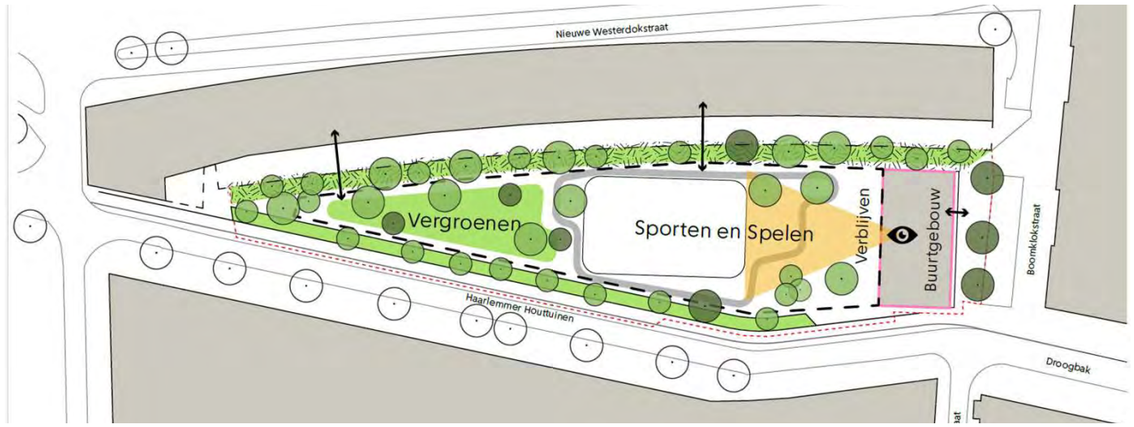
- Bij behoud van de kooi: vervangen hekwerk door geluidsarmere uitvoering (gangbare oplossingen kunnen het piekniveau terugbrengen naar 91 dB(A). Minder gangbare oplossingen kunnen dit wellicht verder terugbrengen, maar dat vergt nader onderzoek (bijv. netconstructies).
- Het verplaatsen van het gebouw op de plek van de voetbalkooi, naar voorkeursvariant 2C (zie hiernaast) heeft een positieve bijdrage aan het reduceren van het omgevingsgeluid.
- Geen sportkooi plaatsen. De, door de gewenste verplaatsing van het gebouw, noodzakelijke verschuiving van de huidige kooi naar het midden van het plein is vanuit onderzoek geen zinvolle optie (qua geluidsbelasting door de kooi). Een verkleining van de voetbalkooi gaat de geluidspieken tijdens gebruik niet doen afnemen. Mogelijkerwijs zorgt dit wel voor minder gebruik.
- Terreinverharding zoveel mogelijk beperken, sporten op onverhard terrein (gras/kunstgras).
- Afscherming in groen aan weerzijden van de sport- en speelzones.
- Geluidabsorberend maken nieuw gebouw zijde zone sporten en spelen.
- Indien realiseerbaar: geluidabsorberende plafonds boven balkons (afhankelijkheid derden).
- Beperking tijdsduur verblijf op het terrein (bijv. sporten tot 19.00 uur).
- Verbod op het ten gehore brengen van muziek op het terrein.

Situatie 0: huidige situatie

Toekomstsituatie 1

Toekomstsituatie 2

▲
Een serie inrichtingsvoorstellen, getoetst tijdens het geluidsonderzoek. Van boven naar beneden:
- Situatie 0: huidige situatie
- Toekomstige situatie 1: variant met vervanging Piramidegebouw door nieuw pand en extra groen
- Toekomstige sitautie 2C: variant met plaatsing nieuw pand op plek voetbalkooi, extra groen en de vervanging van de voetbalkooi voor een sport- en speelzone.

6 Advies toekomst de Piramide

De speel- en sportplek aan de Haarlemmer Houttuinen, beter bekend als "Speeltuin de Piramide" is toe aan een herirnichting. Er komt een nieuwe buurtgebouw en er is behoefte aan kaders voor de herinrichting voor de toekomst van de speel- en sportplek. Hiervoor is, in de periode mei en juni 2024 onderzoek gedaan naar de locatie en haar gebruikers, de ruimtelijke mogelijkheden, beleidsmatige kaders, huidige geluidsituatie en het draagvlak onder bewoners.

Algemene aanbevelingen
Vanuit het gevoerde onderzoek worden de volgende aanbevelingen in ieder geval gedaan:

- Behoud het plein als buurtspeelplek, met daarbij; behoud van de huidige (gezamelijke) vierkante meters voor spelen en sporten en de brede doelgroep van jong én oud (inclusief jongeren).
- Realiseer een nieuw beheer-/buurtgebouw op het plein zodat activiteiten eenvoudig georganiseerd kunnen worden en buitenspelers en -sporters naar het toilet kunnen. Aanbevolen wordt hier een dagelijke beheerder bij aan te stellen (al dan niet via Dock).
- Een dagelijks beheerder kan zorg dragen voor het onderhoud op de locatie, een rol spelen in het activiteitenaanbod en de ogen en oren van de gemeente(lijke beheerders) zijn. Daarnaast kan een speeltuinbeheerder ook ingrijpen bij ongewenst gedrag en een filter naar, of verbinder tussen bewoners en gebruikers van de speel- en sportplek zijn.
- Blijf activiteiten organiseren op de plek. In de buurt ontbreken simpelweg goede plekken. Activiteiten en actief beheer van de plek vanuit het buurtgebouw maken deze plek geschikter voor de buurt om gebruik van te kunnen maken.
- Zorg voor goed beheerbare inrichting. Dit maakt dat een deel van de ergenis vanuit de buurt ook wordt weggenomen en zorgt voor een aangenamere uitstraling van de plek.
- Benadruk in de communicatie naar de buurt (en stad) het belang van goede speel-, sport- en ontmoetingsmogelijkheden in de openbare ruimte. Niet alleen voor kinderen, maar ook voor jongeren en volwassenen.
- Betrek buurtbewoners, relevante organisaties als Dock en Sciandri en gebruikers als basisschool de Burght bij de herinrichting van het plein. Kinderen apart betrekken tijdens de participatie.
- Kies, waar mogelijk, voor geluidsbeperkende maatregelen zoals het beperken van een ondergrond van verharding, geluidsarme afscheidingen (bijv. met kabels) en houten toestellen in plaats van RVS varianten. Ook wordt afgeraden kabelbanen, basketbalpalen en klankpanelen te plaatsen.
- Pas meer groen toe. Groen heeft geen enorm geluidsbeperkend vermogen, maar door de bron van het geluid minder zichtbaar te maken wordt dit als minder storend ervaren. Let hierbij uiteraard wel op voldoende sociale veiligheid.
- Versterk de diversiteit in het aanbod door meerdere sporten mogelijk te maken. Hiermee wordt de doelgroep van de plek vergroot.
- Zorg voor (behoud van) een watertappunt en voldoende schaduwplekken om de verblijfswaarde hoog te houden.
- Zorg voor aantrekkelijke voorzieningen voor (groot)ouders, zodat het aantrekkelijker wordt om als ouders mee te gaan naar de speeltuin.

Advies met betrekking tot de voetbalkooi
Er is geen eenduidig advies te geven waarin alle betrokken 100% tevreden zijn en/of aan alle belangen en aanbevelingen per onderzoek recht wordt gedaan. Om een goed advies te geven over de toekomst van het plein en daarmee de voetbalkooi staat daarom ook de vraag centraal voor wie het plein is. Daaruit volgt vervolgens de vraag hoe zwaar de uitkomsten van de verschillende onderzoeken wegen.

Als het plein wordt gezien als een plek voor de direct omwonenden is het logisch dat de uitkomsten van het bewoners- en geluidsonderzoek zwaar tellen. Hieruit volgt dat de huidige inrichting van het plein een (te) negatieve invloed heeft op het leefbaarheidsgevoel van de buurt. Indien dit perspectief leidend is wordt geadviseerd bij de herinrichting van het plein uit te gaan van de meest optimale indeling van het plein vanuit het geluidsonderzoek (buurtgebouw aan de Boomklokstraat) en het weglaten van de voetbalkooi. Wel blijft van belang het speelplein in te richten als buurtspeelplek met daarin de combinatie van spel, sport en ontmoeting.

Als het plein wordt gezien als een belangrijke plek voor de straatvoetbalcultuur en de gebruikers centraal staan, dan is het advies om de voetbalkooi te behouden omdat een echt goed alternatief momenteel ontbreekt. Bij de te behouden voetbalkooi kunnen geluidsreducerende maatregelen worden genomen zoals kabels of netten in plaats van hekwerken en (minder wenselijk - want geen straatvoetbalcultuur) het eventueel toepassen van kunstgras in plaats van asfalt. Vanuit dit perspectief is het daarnaast belangrijk om op groter schaalniveau onderzoek te doen naar de (waarde van de) Amsterdamse straatvoetbalcultuur en de mogelijkheden die er zijn om nieuwe plekken te realiseren.

Beiden perspectieven lijken elkaar uit te sluiten (behoud kooi betekent het niet optimaal plaatsen van het nieuw te realiseren buurtgebouw). Een compromis waarbij het plein qua geluid optimaal wordt ingericht en de voetbalkooi terugkomt in een kleinere vorm lijkt voor geen van beide perspectieven een wenselijke oplossing, al zijn met name de kinderen tot 12 jaar rondom de Piramide hier wel bij gebaat.

Een mogelijke oplossing betreft de realisatie van een nieuwe voetbalkooi/sportplek in de omgeving van de huidige plek, in het stadsdeel Centrum. Het Centraal Station biedt daarvoor kansen met een een fraaie potentiële plek op de IJ-boulevard. Door een goede, nieuwe plek te realiseren wordt de noodzaak om een voetbalkooi, geschikt voor de 12+ en 16+ doelgroep terug te brengen op het plein van de Piramide weggenomen. Dit biedt meer ruimte en kansen om het plein in te richten als een buurtspeelplek voor een diverse doelgroep.

Als het niet mogelijk is om (op korte termijn) een alternatieve goede plek te realiseren voor de sporters/ gebruikers van de huidige voetbalkooi, wordt geadviseerd om de voetbalkooi bij de Piramide te behouden. Aanbevolen wordt daarom de huidige kooi te behouden in afwachting van vervolgonderzoek. Ook als dit betekent dat de nieuwbouw van het buurtgebouw (voorlopig) niet op de meest (geluids)optimale plek kan worden gerealiseerd. Het is in elk geval belangrijk geluidsbeperkende maatregelen te treffen (o.a. vervangen hekwerk) en een vaste speeltuinbeheerder aan te stellen die als bemiddelaar op het plein kan fungeren tussen bewoners, bezoekers en de buitenspelers en -sporters (algemene aanbevelingen).

Vervolgonderzoek
Vanuit het gevoerde onderzoekstraject volgt de aanbeveling om vervolgonderzoek uit te voeren naar:

- De haalbaarheid van de realisatie van een nieuwe voetbalkooi/sportplek rondom het Centraal Station (IJ-boulevard, voor het station of in het IJ zelf) of op de Appeltjesmarkt.
- De Amsterdamse straatvoetbalcultuur. Los van deze plek staat buitenspelen en dan in het bijzonder straatvoetbal onder druk. Het is belangrijk om de kansen en knelpunten voor straatvoetbal in beeld te brengen en beleidskaders vast te stellen om een kwalitatief aanbod te borgen.
- Het draagvlak onder omwonenden naar een herinrichting van het plein met voetbalkooi. Dit vervolgonderzoek is alleen nog indien deze keuze bestuurlijk nog niet beslecht is.